

8.12.2009

MAIDON TURVALLINEN TIE KULUTTAJALLE

1. Hankkeen tavoitteet

Tavoitteena oli vahvistaa nuorten kuluttajien luottamusta maidon laatuketjuun, erityisesti lehmän hyvään hoitoon sekä maidon ja maitovalmisteiden hyvään laatuun. Oikealla tiedolla estetään mahdollisten väärin maidon tuotantotapaa koskevien uutisten leviämistä. Pitkän tähtäimen tavoitteena on ylläpitää maidon kulutuksen hyvä taso.

2. Hankeosapuolet ja yhteistyö

- Maito ja Terveys ry vastasi hankkeen toimenpiteiden hallinnoimisesta, aikatauluista ja taloudenpidosta.
- Maitohygienialiitto ry ja Maito ja Terveys ry vastasivat yhdessä rahoituksesta.

3. Hankkeen vaiheet lyhyesti

Hanke eteni suunnitelmien mukaisesti ongelmitta.

Työryhmä suunnitteli käsikirjoituksen. Asiantuntijaryhmässä olivat ELT Osmo Myllykangas/Maitohygienialiitto ry, MMM Ulla-Marja Urho/Maito ja Terveys ry, agr. Eeva Brofeldt/Valio, maidon jalostus ETM Anna-Maija Taimisto/Valio. Käsikirjoituksessa otettiin huomioon kohderyhmän tarpeet (vastaukset askarruttaviin kysymyksiin).

Mainostoimisto Adsek B9 Oy:n Helsingin toimisto ja tuotantoyhtiö Film Magica Oy/ Kenel Helsinki suunnittelivat ja toteuttivat kuvaukset touko-kesäkuussa. Ohjelma valmistui elokuun lopussa ja syyskuussa se kopioitiin 1 200 DVD-levykkeelle. Levykkeelle tehtiin luontoystävälliset pahviset kotelot, jonka seurauksena ohjelman postitus oli arvioitua edullisempaa.

Maidon tie -ohjelman kokonaiskesto on noin 10 minuuttia. Se on jaettu kolmeen osioon, joten sen voi katsoa kerralla tai osina:

1. Mistä maito tulee? Osio kertoo mm. lehmästä maitotilalla.
2. Millaista on lehmän elämä? Tämä kertoo mm. maidon tuotannosta ja lehmän fysiologiasta.
3. Onko kaupan maito lehmän maitoa? Osio kertoo maidon tien lypsystä meijeriin, maidon käsittelystä meijerissä sekä maidon ravintosisällöstä.

Ohjelman tiedotus:

- 14.–15.9.2009 ohjelman postitus asiantuntijoille ja meijerialalle.
- 25.9.2009 ohjelma liitettiin Maito ja Terveys ry:n kotisivuille.
- 12.10.2009 lähetettiin ohjelma, tiedote ja palautelomaketta lukioiden biologianopettajille (392 kpl). Opettajilta toivottiin palautetta ohjelmasta joulukuun alkuun mennessä.
- 23.10.2009 ohjelmasta kerrottiin Laatonen 9/2009-uutiskirjeessä.
- 27.10.2009 tiedote medialle.

4. Tulokset ja niiden arviointi

8.12.2009

Maidon tie -ohjelma edistää nuorten tietoisuuden parantumista elintarviketalouden toiminnasta maitosektorilla. Tietoisuuden lisääntyessä nuoret (tulevat aikuiset) pystyvät tekemään valintoja, jotka edistävät elintarviketalouden kilpailukykyä.

Maidon tie -ohjelmalla oli kohderyhmässä selvä tarve. Puhelimitse ja henkilökohtaisissa tapaamisissa ohjelman sisältö ja sen toteutus ovat saaneet paljon kiitosta.

Biologianopettajat, joiden opintosuunnitelmaan asian käsittely osui ohjelman arvioimiseksi tehdyn kyselyn aikana (lokakuun puolesta välistä joulukuun alkuun), antoivat ohjelmasta kannustavaa palautetta. He antoivat ohjelmalle kouluarvosanoin keskiarvoksi 8,3. Ohjelman kesto arvioitiin myös sopivaksi. Vastauksien perusteella ohjelma olisi jäänyt monelta katsomatta, jos se olisi laitettu vain järjestön kotisivuille.

Kyselyn pituus puolitoista kuukautta noin yhdeksän kuukauden pituisesta kouluvuodesta aiheutti todennäköisesti sen, että määräaikaan (1.12.2009) mennessä palautui vain 31 kpl eli 8 prosenttia lähetetyistä kyselyistä. Vastausprosentti asettui lähelle samaa tasoa kuin kyselykauden pituus kouluvuoteen nähden. Oppilaista valtaosa näkee ohjelman todennäköisesti siis opetukseen sopivassa yhteydessä kevätkaudella 2010.

Palkinnoiksi arvottiin Marimekon lehmäaiheisia pussilakanasettejä 3 kpl ja 10 mukia. Kyselyn kohdistaminen ainoastaan opettajien ohjelmasta pitämiseen arvokkaampien palkintojen kera olisivat varmasti lisänneet vastauksien määrää. Erittäin arvokkaat oppilailta saadut runsaat palautteet olisivat tosin tällöin jääneet saamatta.

Ohjelma on lisätty nyt myös Maito ja Terveys ry:n kotisivujen aineistoluetteloon. Lyhyessä ajassa on tullut jo 17 tilausta. Ohjelmaa on tilattu myös kirjastoihin. DVD on maksuton ja siitä ei peritä postimaksuja

Kyselyyn vastanneista

- 87 prosenttia vastaajista piti ohjelmaa tarpeellisen ja 10 prosenttia ei (heistä ohjelma sopi paremmin yläkouluun kuin lukioon)
- 74 prosenttia vastaajista oli ehtinyt katsoa ohjelman oppilaiden kanssa
- 26 prosenttia vastanneista näytti ohjelman sekä yhdelle että kahdelle luokalle/ryhmälle, 10 prosenttia kolmelle, 6 prosenttia neljälle ja 3 prosenttia sekä viidelle että yhdeksälle ryhmälle.
- 61 prosenttia vastasi, että ohjelma herätti keskustelua (10 prosenttia ilmoitti, että keskustelua ei syntynyt)
- ohjelman kouluarvosanan (4–10) keskiarvo oli 8,3.
- kaikkien vastanneiden mielestä ohjelman kesto (n. 10 min) oli sopiva.
- 81 prosenttia vastaajista katsoi, että ilman ohjelman toimitusta dvd:llä sitä ei ehkä olisi tullut katsottua

Ohjelma herätti oppilaissa keskustelua:

- Maidon käsittely (homogenointi, pastörinti, laktaasikäsittely)
- Mm. maidon käytöstä urheilujuomana
- Sonnivasikoiden kohtalosta, lehmän elämästä
- Lehmästä, maidontuotannosta
- Eläinten oikeudet keskusteluttivat
- Maidon riittävyys maapallolla
- Maidon ravintosisällöstä = tarpeellisuudesta luuston rakennusaineena
- Kenelle tarkoitettu, maku (hyla)

8.12.2009

- Erilaisista navetoista ja niiden tekniikoista sekä työkoneista
- Eettisyys
- Lehmien oloista, onko oikeasti niin hyvät olosuhteet kuin DVD antaa ymmärtää.
- "Ai noin niitä paaleja tehdään". Milloin lehmä lypsää.
- Lehmien nimistä, mullikoiden ankeasta kohtalosta (teurastamolle), navetoista.
- Miina Äkkijyrkästä

Lisätietoa kaivattiin:

- Kalsiumin merkitys, D-vitamiini
- EPO-maito ja muut biotekniset, kalliit sovellukset
- Lehmän fysiologiasta
- Lehmästä eläiminä
- Lehmien jalostusmenetelmät (valinta, keinosiemennys, alkiovalinta, jälkeläisarvos-telut..) -> sopisi hyvin B15-kurssiin (bioteknologia)
- Lukiossa käsitellään maataloutta laajemmin (esim. omavaraistalous, paimentolai-suus, intensiivinen sekamaatalous jne)
- Maidontuotannon ympäristövaikutukset, koko tuotteen elinkaari lukiotasoisesti
- Maidon jatkojalostuksesta, maidontuotannosta eri maissa
- karttakuva "maito-Suomesta"
- Ope: keinosiemennys
- Vähän kriittisyyttä olisin toivonut. Näytin DVD:n eläinten käyttäytyminen -kurssilla, joten DVD:n näkökulma ei ehkä ihan kohdannut ajatukseni kanssa. Leh-mien olot kuvattiin mielestäni turhan ihanteellisiksi, mutta itse maidon tie navetalta kauppaan oli tehty selkeästi. Lukiolaisille saattoi myös olla hieman lapsellinen.
- Erikoismaitotuotteista olisi voinut olla lyhyt esittely (esim. laktoosittomat maito-valmisteet)
- Oppilaille jaettavaa materiaalia tai esim. kysymyksiä ja väittämiä ohjelmasta
- Enemmän maidon käsittelystä (mm. mikrobien osalta) + maitotuotteista
- Maito ruoanvalmistuksessa
- Maidon käsittely mikrobien osalta + maitotuotteet

Muuta palautetta

- Informatiivinen
- Mukavasti kevennetty, lisätietoa nuorille
- Virkistävällä tavalla toteutettu, hauskin, mukavaa että ajantasaista tietoa maata-loudesta on saatavilla
- Mukava, tuli hyvälle tuulelle!
- Huumori toimiva osa, lapsellisuutta näin lukiotasolle hieman vähemmän. Huumori siis sopii hyvin
- Yläastetasoinen, ei käyttöä lukiossa sisällön puolesta. Toteutus ok. Aiheena tämä sopisi Bi3 (ympäristöteknologia) kurssille, mutta ei tämä ohjelma vielä paljoo anna.
- Oppilaat pitivät ohjelmasta
- Maidon käytön kannalta vaikutus voi olla jopa negatiivinen mm. lehmän tehtävä on -tyyppisten kommenttien vuoksi
- Hyvin toteutettu, mutta vielä enemmän sisältöä esim. eri maitotuotteista ja jatkoja-lostuksesta
- Mukava lisä geenitekniikan ja ihmisen biologian kurssillekin
- Sopinee parhaiten kaupunkilaisille asianmukaiseen tiedon lisäämiseen
- Maaseudun oppilaat tietävät aika paljon, heille ei ollut paljon uutta, mutta pitivät ohjelmaa hauskana ja asia kivasti esitettynä.
- Hauska

8.12.2009

- Laadukkaasti toteutettu
- Hauska mutta informatiivinen, sopivan pituinen.
- Mukava välipala lukion maantieteen kurssiin.
- Hauska toteutus, näytän ohjelman varmasti monta kertaa!
- Kivasti tehty
- Tiivis ja hauska toteutettu kokonaisuus, joka oli sopivan mittainen.
- Laatu hyvä
- Lähettäkää maidon käsittely meijerissä, ravintosisältö ym tietoa kotitalousopettajille tässä muodossa. Katsoin biologian open dvd:n, lähettäkää kotitalousopettajillekin.

Tiedotteen perusteella ohjelmasta kirjoittivat mm. Maaseudun Tulevaisuudessa 30.10., Terveiden edistämisen keskuksen @-uutisissa 3.–9.11.

5. Jatkotoimet

- Maito ja Terveys ry:n kotisivuille tulee palautteen pohjalta (kysely: lisätietoa kaivataan osio) alkuvuodesta 2010 vastauksia ja linkkejä.
- Maidon tie sarjaa jatketaan vuonna 2010 maitotilalta päiväkotiin -ohjelmalla (vuoden 2010 Laatuketjuhanke)

6. Loppuraportin tiivistelmä

Maidon turvallinen tie kuluttajille -hankkeen tavoitteena oli tehdä maidon tuotantotapaa tunnetuksi erityisesti nuorten keskuudessa sekä antaa oikeaa tietoa tuotantotavoista kuluttajien luottamuksen kasvattamiseksi. Hankkeen toteutuksesta vastuussa oleva Maito ja Terveys ry sai elokuun lopussa valmiiksi Maidon tie -ohjelman, joka on saatavilla DVD:llä ja katsottavissa järjestön kotisivuilta <http://www.maitojaterveys.fi>.

Kaikki eivät tunne maitoa

Maidon tie -ohjelma suunnattiin lukioikäisille nuorille. Moni nykykoululainen on varsin vieraantunut maataloudesta. Enää ei tiedetä, mistä maito tulee, miksi maito säilyy tietyn ajan tai esimerkiksi sitä, että maitoon ei lisätä lisäaineita. Maidon laatuketjua ei myöskään tunneta.

Hankkeen tavoitteena olikin vahvistaa nuorten kuluttajien luottamusta maidon laatuketjuun, erityisesti lehmän hyvään hoitoon sekä maidon ja maitovalmisteiden hyvään laatuun. Oikealla tiedolla estetään mahdollisten väärin maidon tuotantotapaa koskevien uutisten leviämistä. Pitkän tähtäimen tavoitteena on ylläpitää maidon kulutuksen hyvä taso.

Maitoihminen ohjelma

Ohjelman käsikirjoitus suunniteltiin asiantuntijaryhmän työllä. Ohjelma valmistui elokuun lopussa, ja syyskuussa siitä otettiin 1 200 kopiota.

Maidon tie -ohjelman kokonaiskesto on noin 10 minuuttia. Se on jaettu kolmeen osioon, ja sen voi katsoa joko kerralla tai osina:

1. Mistä maito tulee? Osio kertoo mm. lehmästä maitotilalla.
2. Millaista on lehmän elämä? Tämä kertoo mm. maidon tuotannosta ja lehmän

8.12.2009

fysiologiasta.

3. Onko kaupan maito lehmän maitoa? Osio kertoo maidon tien lypsystä meijeriin, maidon käsittelystä meijerissä sekä maidon ravintosisällöstä.

Ohjelman tiedotustoimet ja palaute

Ohjelmasta tiedotettiin ja filmi liitettiin Maito ja Terveys ry:n kotisivuille syyskuussa. Lukioiden biologianopettajille lähetettiin ohjelma, tiedote ja palautelomake lokakuussa. Palautelomakkeen palautti 31 opettajaa. He antoivat ohjelmalle kouluarvosanoin keskiarvoksi 8,3. Ohjelman kesto arvioitiin myös sopivaksi. Vastauksien perusteella ohjelma olisi jäänyt monelta katsomatta, jos se olisi laitettu vain järjestön kotisivuille. Palautteen pohjalta (kysely: Lisätietoa kaivataan -osio) alkuvuodesta 2010 Maito ja Terveys ry:n kotisivuille tul- laan liittämään vastauksia ja linkkejä.

Ohjelmaa voi katsoa Maito ja Terveys ry:n kotisivuilta. Sitä voi myös tilata maksutta DVD - levykkeellä sähköpostitse osoitteesta info@maitojaterveys.fi.

Vuonna 2009 toteutettavassa laatu- ketjuhankkeessa oli Maito ja Terveys ry:n lisäksi mukana Maitohygienialiitto ry.

Lisätietoja:

toiminnanjohtaja Tiina Soisalo
tiina.soisalo@maitojaterveys.fi
puhelin 0400 605 100
<http://www.maitojaterveys.fi/>